

DIOGEN[©]

PRO KULTURA MAGAZIN
CULTURE MAGAZINE

Ladislav Babić

Empirijski doprinos proučavanju regionalnog konjstva

Kako pojedini regionalni konji nisu sto posto uvjereni u svoje konjstvo, a nekako se pričinja da ih u skepsi spram svoje pripadnosti slijede i ostale vrste životinjskog svijeta (uključivo ljude), evo za početak mali test svekolikim skepticima planete, no prvenstveno onima s područja regije. Odvojite minuticu, i pokušajte – daljnjeg razumijevanja teksta radi – odgovoriti na slijedeća pitanja:

Jesu li ovo konji? (D/N)



Jesu li ovo psi? (D/N)



Jesu li ovo mačke? (D/N)



Jesu li ovo kokoši? (D/N)



Jesu li ovo zmije? (D/N)



Jesu li ovo djeca? (D/N)



Jesu li ovo ljudi? (D/N)



Autor se zahvaljuje na žrtvovanom vremenu, pa prije konačnog pitanja testa koje će vas svrstati u jednu od animalnih vrsta (uključujući i ljude), možete započeti s tekstualnom komponentom članka. Ukoliko su vam svi odgovori na prethodna pitanja bili D, vjerojatno slutite kamo ovo vodi pa ni ne morate nastaviti, jer sve već znate. Ima li u vašim odgovorima makar samo jedno N – negdje duboko u vama rovari crv sumnje, pa preporučujem čitanje (na vlastitu odgovornost), kako bi ga sasvim dokusurili ili pustili da slobodno dogmiže na površinu. Više od jednog N-odgovora, unaprijed vas je svrstalo u određenu kategoriju, te nema potrebe da nastavite, jer vas svi tekstovi, sve činjenice i svi ljudi svijeta neće uvjeriti u suprotno onome što je za vijeke vjekova uklesano u vaše kamene gene. Pa, krenimo dalje.

Pogledajmo odlomak [teksta](#) Božice Jelušić na „tri jezika“ – kako ga interpretira, da ne kažem prevodi – *Google translator*. Nažalost, nema mogućnost „prevođenja“ na „crnogorski“ jezik, a ja se *nebi štel vmešavat* u meni potpuno strani, nepoznati jezik, jelte (mada sam konačno to bio prisiljen učiniti).

„Hrvatski“ original:

„Mnogo mi je žalosti donijela ova zima, ali i veoma važnu spoznaju: da ne možeš preskočiti svoju mjeru, niti sam mijenjati svijet u kome si se zatekao. Jedino možeš, kako ono reče Vesna Parun, očistiti zamagljeni prozor i kroz tu površinu, veliku kao dlan, gledati kako vani padaju pahulje, uvjeravajući te kako ćeš u LAKOĆI LEBDENJA i ti jednom doseći ispunjenje i mir.“

Googleov prijevod na „srpski“ jezik (latinično pismo):

"Mnoge tugnje su mi donele ovu zimu, ali veoma je važno znati da ne možete preskočiti svoju meru ili promeniti svet u kome ste bili. Jedina stvar koju možete učiniti, kako je rekla Vesna Parun, pročišćava prolazni prozor i kroz tu površinu velikom kao dlan, da vidimo kako padaju pale, uveravajući vas kako ćete odmah ispuniti i mir u PRVI BIBLIOTEKI."

Googleov prijevod na „bosanski“ jezik:

"Mnoge tugnje su mi donele ovu zimu, ali veoma je važno znati da ne možete preskočiti svoju meru ili promeniti svet u kome ste bili. Jedina stvar koju možete učiniti, kako je rekla Vesna Parun, pročišćava prolazni prozor i kroz tu površinu velikom kao dlan, da vidimo kako padaju pale, i uveravam vas kako ćete odmah ispuniti i mir u PRVI KNJIŽEVI."

Googleov prijevod s „hrvatskog“ na „hrvatski“ jezik:

"Mnogo mi je žalosti donio ovu zimu, ali vrlo važno spoznaju: da ne možete skratiti svoju mjeru, niti mijenjati svijet u kojem se nalazite. Jedino možete, kako je rekao Vesna Parun, očistiti zamagljeni prozor i kroz tu površinu, veliku kao dlan, gledati kako vani padaju pahulje, uvjeravajući kako ćete u LAKOĆI LEBDENJA i jednom postići ispunjenje i mir."

Istina, radi se o strojnom prijevodu, pa možemo zanemariti sitne nedostatke poput greške u padežima, zamjenicama i sličnim tričarijama. Ali već sama činjenica da se jedna jezična varijanta (hrvatska) zajedničkog jezika mora prevoditi na ostale, a prijevod ispada kakvim ga vidite, jasno govori jezičnim puristima - svih i odasvudnih fela - da se radi o četiri (H, S, B, CG) različita jezika, zar ne?

Dopisujem se s ljudima sa svih strana štokavskog jezičkog područja, i sasvim se lijepo razumijemo bez Googleovog prevoditelja, što vjerojatno i ne bismo mogli da koristimo njegove prijevode. Primjerice, *jeli mi žalost donijela zima* ili *mi je „tugnja“ donijela zimu*, što – složiti ćete se – nikako nije isto, s čime bi se i meteorolozi složili. I kao što ja razumijem svaki tekst pisan H,S,B,CG varijantama našeg jezika, tako i svi sa štokavskog područja bivše države razumijevaju moju varijantu kojom pišem, nimalo ponosan na nju – jer čemu biti ponosan na alat kojim nešto radiš (pišeš) umjesto na rezultat njegove upotrebe (tekst koji si napisao). Sasvim sam siguran da i nacionalšovinistički jezični puristi, koji ni ne

znaju čemu jezik služi – mada ga upravo upotrebljavaju u toj osnovnoj funkciji – poput mene dobro razumiju inačice zajedničkog policentričnog jezika. Više negoli su sposobni razumijeti same sebe, no psihologija je i inače za neobrazovanu raju crna kutija. Pogledajmo kako [drugi strojni prevoditelj](#) „translatira“ hrvatski original u srpsku varijantu:

"Mnogo mi je žalosti donela ova zima, ali i veoma važnu spoznaju: da ne možeš preskočiti svoju meru, niti sam menjati svet u kome si se zatekao. Jedino možeš, kako ono reče Vesna Parun, očistiti zamagljeni prozor i kroz tu površinu, veliku kao dlan, gledati kako vani padaju pahulje, uveravajući te kako ćeš u lakoćom lebdenja i ti jednom dostići ispunjenje i mir."

To je već puno bolje od Googleovog prevoditelja, praktično neznatno različito od originala, uglavnom ekavizirani ijekavski tekst. I upravo na praktički ovakav način meni odgovaraju srpske prijateljice/prijatelji koji nisu opterećeni arhaizmima, koje ionako koriste samo arhaični umovi u zaludnom nastojanju dokazivanja varijanti kao posebnih jezika, ali vrlo slikovitom dokazivanju vlastite neprimjerenosti vremenu u kojem bitišu. [Još jedan](#) strojni prevoditelj, ovako prevodi na „bosanski“ jezik.

„Mnogo mojih tuga prošla ove zime, ali i vrlo važan nalaz: da se ne može preskočiti svoju mjeru, niti mijenjati svijet u kojem vas uhvate. Samo ti, kao što je rekla je Vesna Parun, čist zamagljen prozor i kroz tu površinu, veliki kao ruku, gledati izvan padaju pahulje, uvjerljiv i kako će jednostavnost plutajućih i te jednom do ispunjenja i mir.“

Evo što čini „inteligencija“ poludjelih purista; nastoje (i to vrlo uspješno) svoju nedostatnu prirodnu, ugraditi u onu umjetnu, vjerojatno stroju uspješno dokazujući - usporedimo li njegove prijevode s originalom - da se zaista radi o totalno različitim jezicima.

Polako se približavamo klimaksu, konačnom zaključku testa koji će vas svrstati tamo kud zaista spadate, ma kakvo bilo vaše subjektivno mišljenje o sebi. Zamolio sam dvije inteligentne i stručne osobe – s obzirom da u ljude još uvijek imam više povjerenja no u strojeve - da mi predočeni odlomak *Božice Jelušić* „prevedu“ na takozvani „bosanski“ i takozvani „srpski“ jezik na kojima inzistiraju puristi oba naroda, kako bih ih usporedio s originalom, te testirao razumijevanje dobrovoljnih učesnika testa (na čemu im zahvaljujem!), spremnih da se suoče s konačnom ocjenom, ma kakva ona bila. Vrhunski bosanskohercegovački

intelektualac, naučnik, esejist, pjesnik i literat, na moju molbu ovako je reagirao: „*He, he, he, stari moj. Nema potrebe ništa prevoditi, jer to je isti jezik....čak i u "varijantama". Nemam šta prevoditi.*“, ali je na vrijeme – kao vrstan znanstvenik – shvatio da ovako važna tvrdnja zahtijeva i empirijsko potkrepljenje, naročito s obzirom na one koji sumnjaju u takav stav:

„Mnogo mi je belaja i žalosti donijela ova zima, ali i veoma važno saznanje: da ne možeš preskočiti svoju insansku mjeru, niti sam mijenjati dunjaluk u kome si se zatekao. Jedino možeš, kako ono reče Vesna Parun, očistiti zamagljeni pendžer i kroz tu površinu, veliku kao dlan, gledati kako vani padaju pahulje, uvjeravajući te kako ćeš u LAKOĆI LEBDENJA i ti jednom doseći ispunjenje, sabur i mir.“

Poznata srpska intelektualka, spisateljica i bivša novinarka pak je priložila svoj doprinos sa srpskom inačicom originala:

"Mnogo mi je žalosti donela ova zima, ali i veoma važnu spoznaju: da ne možeš da preskočiš svoju meru, ni da sam menjaš svet u kome si se zatekao. Jedino možeš, kako ono reče Vesna Parun, očistiti zamagljeni prozor i kroz tu površinu, veliku kao dlan, gledati kako vani padaju pahulje, uveravajući te kako ćeš u LAKOĆI LEBDENJA i ti jednom dosegnuti ispunjenje i mir."

Zbog pomanjkanja kontakata s Crnogorcima, morao sam se poslužiti „*himself methodom*“ (u slobodnom prijevodu, *pomozi si pa će ti i bog pomoći*), koristeći [pravopisni priručnik](#) u izdanju tamošnjeg ministarstva prosvjete i nauke.:

„Mnogo mi je žalosti donijela ova zima, ali i veoma važnu spoznaju: da ne možeš preskočiti svoju mjeru, niti sam mijenjati svijet u kome si se zatekao. Jedino možeš, kako ono reče Vesna Parun, očistiti zamagljeni prozor i kroz tu površinu, veliku kao dlan, gledati kako vani padaju pahulje, uvjeravajući te kako ćeš u LAKOĆI LEBDENJA i ti jednom doseći ispunjenje i mir.“


Uvjeren sam da je većina vas, onih bez moždanih defekata i s najmanje prosječnom inteligencijom, uspjela prepoznati *varijetete* raznoraznih oblika života predočenih na prethodnim fotografijama. Sad slijedi ključno pitanje koje zahtijeva jednostavni, potvrdni (D) ili niječni (N) odgovor. Jesu li *tri prethodna teksta plus original*, pisana na varijetetima jednog jezika, ili na četiri različita, uzajamno posve nerazumljiva? Ukoliko nemate vlastiti stav, postoje *dvije deklaracije* (jedan od naroda regije je izuzetno deklaratorno raspoložen) koje moguće uspiju – mimo vaše prirodne inteligencije – učvrstiti vaše sumnje. Autor, totalni lingvistički laik,

u prvom redu ih doživljava na slijedeći način. Prva je tzv. „[Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog jezika](#)“, koju su pisali „[konji za konje](#)“. Druga, imenovana „[Deklaracija o zajedničkom jeziku](#)“ pisana je od „[ljudi za konje](#)“ - koji uživaju u svom konjstvu, ne shvaćajući da su možda ipak samo ljudi – s namjerom da ih potaknu razmišljanju vlastitom ljudskom, a ne moguće samo fašničkom konjskom glavom. Nastojeći uspješno „operirati“ zabludjele mozgove, metaforički slično [uspješnoj operaciji](#) (nažalost, pacijent je kasnije [umro](#), što nikako ne želim nikome od vas) „[čovjeka drveta](#)“:



Ne želeći nikome lingvističku „smrt“ (a ni onu biološku), što bi značilo da se živi a ustvari jezikoslovno mrtvi govornici četiri „jezika“ spominjana u tekstu uzajamno ne razumiju, želim im uspješno izlječenje. Kako svaki opit zahtijeva znanstvenu verifikaciju, predlažem učesnicima testa da se na kraju pogledaju u ogledalo, pa dojavu što su vidjeli. Ukoliko vidite ovo:



konjstvo vam je u krvi i očito uživajte u njemu (dvostruki klik na  ili [CTRL + klik](#)) - nijedna operacija vam ne može pomoći. Nemojte reći da niste bili upozoreni negdje početkom teksta! Dobro, dobro – pedagoški je i znanstveno opravdano poduzeti još jednu nezavisnu verifikaciju rezultata. Pažljivo pogledajte slijedeće dvije slike:



i dobro promislite što vidite. Ukoliko je vaš odgovor, „*travu i sijeno*“, ili pak „*svježju i sušenu varijantu istog entiteta, trave*“, konačno ste bilo potvrdili ili pak uspjeli promijeniti svoj status, proučavanju kojega ste pristali čitanjem ovog teksta. Objema kategorijama zaista od srca želim, prvima sočnu ispašu, a drugima dobar tek pri degustiranju ljudskih delicija.

P.S.

Zbog štednje živaca čitatelja, u skraćenom prikazu rada izuzetnih znanstvenih dosega izostavio sam kako strojne, tako i ljudske prijevode originalnih bosanskih, srpskih i crnogorskih tekstova na hrvatsku, kao i sve ostale varijante zajedničkog jezika odgovarajućih naroda.

19.12.2018.g.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>